

Turvallisuusjohtaminen

Turvallisuusjohtaminen

ISBN 952-479-006-8
ISSN 1456-257X

Multiprint Oy, Tampere 2010

Määritelmiä

Turvallisuuskulttuuri heijastaa organisaation perusarvoja, normeja, olettamuksia ja odotuksia, jotka sisältyvät yrityksen toimintaperiaatteisiin.

Turvallisuuden hallinta on kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista toimintaa turvallisuuden edistämiseksi. Se pitää sisällään kaikki ne menettelytavat ja toiminnot, joilla hyvään kokonaisturvallisuuteen päästään. Toiminta perustuu kiinteään yhteistyöhön koko henkilöstön kanssa.

Johtamisjärjestelmä on henkilöstön, resurssien, toimintapolitiikkojen ja menettelyjen kaikkatasoinen yhdistelmä. Sen osien välillä on organisoitua vuorovaikutusta annetun tehtävän toteuttamiseksi tai määritellyn tuloksen saavuttamiseksi tai ylläpitämiseksi.

Riskien arviointi on laaja-alaista ja järjestelmällistä vaarojen, terveyshaittojen tunnistamista ja niiden merkityksen arvioimista työntekijän turvallisuudelle ja terveydelle. Riskien arvioinnin tavoitteena on työn turvallisuuden parantaminen.

Riskienhallinta on osa turvallisuusjohtamista. Se on järjestelmällistä työtä toiminnan jatkuvuuden ja henkilöstön turvallisuuden varmistamiseksi. Riskienhallinta tarkoittaa kaikkea organisaatiossa tehtävää toimintaa riskien pienentämiseksi tai poistamiseksi. Käytännön työelämässä riskienhallinta on turvallisuusjohtamisen työväline.

Turvallisuusjohtaminen

Turvallisuusjohtaminen on kokonaisvaltaista, niin lakisääteisen kuin omaehtoisen turvallisuuden hallintaa, jossa yhdistyy sekä menetelmien ja toimintatapojen että ihmisten johtaminen. Se sisältää ajatuksen jatkuvasta turvallisuuden ja terveellisyysedistämisestä työpaikalla. Turvallisuusjohtaminen pitää sisällään jatkuvan suunnittelun, toiminnan ja seurannan.

Hyvän turvallisuusjohtamisen lähtökohтия on useita. Koko johdon tulee olla sitoutunut tällaiseen ajatteluun, jotta se saa vastakaikua henkilöstöltä. Vasta henkilöstön sitoutuminen varmistaa sen, että turvallisuusjohtamisajattelu ja sen kautta tulevat toiminnot kehittävät turvallisuuskulttuuria.

Turvallisuusjohtamisen yksi keskeinen työkalu on riskien arviointi. Sen avulla arvioidaan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristötekijöiden vaikutukset. Turvallisuusjohtaminen varmistaa myös työntekijöiden osaamisen, osallistumisen ja motivoinnin.

Turvallisuuskulttuuri, yrityksen tapa toimia turvallisuuden suhteen, vaikuttaa turvallisuusjohtamiseen. Turvallisuusjohtamisen pitäisi olla osa jokaisen esimiehen ja työntekijän normaalia työnkuva. Työsuojelun asiantuntijat tukevat linjaorganisaation turvallisuusjohtamista.

Turvallisuusjohtamisen keskeiset elementit

Hyvälle turvallisuusjohtamiselle on olemassa selkeät lähtökohdat: turvallisuuspolitiikan luominen, toimintavelvoitteiden ja -valtuuksien määrittäminen, riskien arviointi, mittaaminen, seuranta ja dokumentointi sekä osaamisen ja tiedon kulun varmistaminen. Turvallisuusjohtaminen vaatii myös toimivan palautejärjestelmän, jonka avulla työpaikka pystyy järjestelmällisesti varmistamaan omien käytäntöjensä jatkuvan parantamisen.

Työnantajalla tulee aina olla turvallisuuspolitiikka tai -periaatteet, jotka määrittelevät yleiset turvallisuuden päämäärät. Poliitikassa ilmenee johdon kannanotto turvallisuustyön merkityksestä. Lisäksi henkilöstön yhteistyön toimintaperiaatteet ja -tavat on määriteltävä.

Turvallisuusjohtamisen keskeiset elementit organisoinnin osalta ovat toimintajärjestelmien, toimintavastuiden ja -velvol-

lisuuksien määrittäminen sekä riittävien resurssien varaaminen tavoitteiden toteuttamiseksi. Käytännön toiminnan tulee olla osa työn tekemistä.

Hyvä nykytilanteen kartoitus, joka kattaa riskien ja toiminnan arvioinnin, antaa perustan turvallisuustyölle. Nykytilanteen selvitykseen ja riskien arviointiin on valittavissa erilaisia työkaluja. Tehtyjen toimenpiteiden toteutumista pitää seurata ja turvallisuuden arvioimiseksi pitää valita sopivia mittareita. Osaaminen, oikeat asenteet ja motivaatio tarvitaan myös turvallisuuden saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi. Johtamisen tueksi tarvitaan monipuolista tiedottamista näistä asioista.

Taulukossa seuraavalla sivulla ovat mukana työsuojelun kannalta turvallisuusjohtamisen keskeisimmät tekijät.

TURVALLISUUSJOHTAMINEN

Työturvallisuus

Työterveys

Turvallisuuspolitiikka

- sisältää päämäärät
- näkyy johdon sitoutuminen
- näkyy henkilöstön merkitys turvallisuuden toteuttamisessa

Turvallisuusjohtamisen organisointi

- järjestelmällisten toimintatapojen luominen
- toimintavastuiden ja velvollisuuksien määrittäminen
- linjaesimiesten resurssien varmistaminen

Käytännön toiminta

- riskien arviointi
- osaamisen varmistaminen
- toimenpiteiden toteutus
- tiedon kulun varmistaminen
- mittaaminen ja seuranta

Turvallisuusjohtaminen työpaikalla

Turvallisuusjohtaminen on osa työpaikan turvallisuuden kehittämistä. Se vaikuttaa myönteisesti mm. henkilöstön sitoutumiseen, työilmapiiriin, tuotannon laadun paranemiseen sekä onnettomuuksien ja tapaturmien ehkäisemiseen.

Turvallisuusjohtamista voi toteuttaa monella eri tavalla. Siihen vaikuttaa yrityksen tapa toimia. Tarvitaan kuitenkin turvallisuusjohtamisen periaatteet, jotta toiminta olisi järjestelmällistä. Ne voivat olla itse laadittuja tai käytäntöjä on luotu esimerkiksi turvallisuusjohtamisen standardien avulla.

Työsuojelupäällikkö ja työsuojeluvaltuutettu ovat lainsäädännön edellyttämiä asiantuntijoita ja yhteistoimintahenkilöitä työpaikalla.

Tuloksia saavutetaan toteuttamalla turvallisuusjohtamista käytännön teoissa. Turvallisuusjohtaminen ei ole vain turvallisuushenkilöstön vastuulla vaan osa jokaisen perustehtäviä. Johdon sitoutuminen näkyy työpaikalla esimerkiksi johdon kierroksina sekä turvallisuusasioiden mukana olona kaikissa kokouksissa ja palavereissa. Turvallisuusjohtamisen perustyökalut, kuten riskien arviointi sekä toiminnan seuranta ja tarkkailu, ovat itsestään selvä osa työpaikan toimintaa.

	Ylin johto	Muu linjajohto	Työntekijät
Turvallisuuspolitiikka	X		
Tavoitteet seuranta ja turvallisuusuytyön organisointi	X		
Työympäristön ja toiminnan tarkkailu		X	X
Opastus ja ohjaus		X	X
jne.			

Turvallisuusjohtaminen laissa

Työturvallisuuslaki ei vaadi turvallisuusjohtamisjärjestelmää. Laissa esitetyt työnantajan velvollisuudet kuitenkin perustuvat turvallisuusjohtamisen ajatukseen ja turvallisuusjohtamisen peruselementit ovat asioina mukana laissa. Laissa asetettujen velvoitteiden täysimääräinen toteuttaminen edellyttää systemaattista ja pitkäjänteistä työolosuhteiden seuranta ja toimintatapaa, jolla varmistetaan työntekijöiden turvallisuus ja terveys. Työnantaja on velvollinen selvittämään ja kehittämään työterveyttä ja -turvallisuutta yhteistyössä henkilöstön kanssa.

Työturvallisuuslaki säätelee turvallisuuden järjestelmällistä hallintaa yleisellä tasolla. Työnantaja voi kuitenkin valita työpaikalle parhaiten sopivat tavat ja keinot, joilla se toteuttaa turvallisuuden hallinnan tavoitteita. Laissa määritellyt toiminnan keskeiset elementit ovat:

- työsuojelun toimintaohjelma, joka voidaan ymmärtää joko yleisluontoisena toimintapolitiikkana tai yksityiskohtaisena toimintaohjelmanä
- haitta- ja vaaratekijöiden tunnistaminen sekä niiden poistaminen tai merkityksen arviointi, eli riskien arviointi
- työntekijöille annettava opetus ja ohjaus
- työympäristön ja työyhteisön tilan jatkuva tarkkailu
- riskien arvioinnin ajan tasalla pitäminen ja toimintaohjelman päivittäminen

Varsinaisia turvallisuusjohtamisjärjestelmän vaatimuksia esitetään asetuksessa vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista (59/99) sekä asetuksessa rautatiejärjestelmän turvallisuudesta ja yhteentoimivuudesta (750/06). Lisäksi lainsäädäntö (66/96) edellyttää merenkulussa aluksilta turvallisuusjohtamisjärjestelmän.

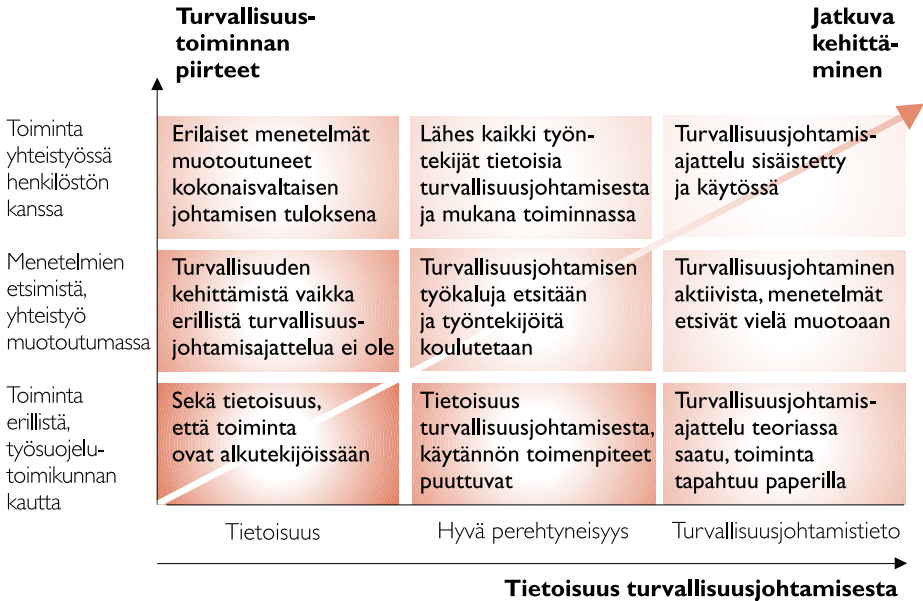
Lisäksi on muitakin kuin työsuojelusäädöksiä, joissa veloitetaan yrityksiä tapaturmien ja onnettomuuksien ennalta ehkäisyyn järjestelmällisin tavoittein, toimintasuunnitelmin ja -ohjelmin.

Työterveyshuolto

Työterveyshuolto tukee työpaikan turvallisuustyötä. Se tekee työpaikkaselvityksiä ja tarkkailee työntekijöiden terveydentilaa.

Työterveyshuollon rooli turvallisuusjohtamisessa on yhteistyökumppani sekä tiedontuottajan ja -jakajan rooli.

Kohti turvallisuuden jatkuvaa parantamista

Yrityksen turvallisuustoiminnan keskeisenä ajatuksena on turvallisuustoiminnan kokonaisvaltainen ja jatkuva parantaminen. Se on sekä järjestelmien toimivuuden parantamista että olosuhteiden ja ihmisten hyvinvoinnin parantamista.

Tällaisia ovat

- OHSAS 18001:fi
- OHSAS 18002:fi
- ILO/OSH-MS
- BS 8800:fi

Yritys voi halutessaan käyttää apuna useita erilaisia valmiita malleja turvallisuusjohtamismenettelyjensä luomiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto, TUKES, Työturvallisuuskeskus ja yliopistot ovat julkaisseet useita turvallisuusjohtamista ja sen tuloksia kuvaavia julkaisuja.

Lisätietoja

- Hämäläinen, P. ja Anttila, S. 2008. Onnistuneen työterveys- ja turvallisuusjohtamisen sisältö ja käytännöt. Seurantatutkimus.
- Hämäläinen, P. ja Lanne, M. 2001. Onnistuneen turvallisuusjohtamisen sisältö ja käytännöt. Tampere, Sosiaali- ja terveysministeriö, Työsuojelu-osasto. 84 s.
- Kuusisto, A. 2000. Safety management systems, Audit tools and reliability of auditing. Espoo, VTT Technical Research Centre of Finland. 174 p.
- Lanne, M. 2007. Yhteistyö yritysturvallisuuden hallinnassa. Tutkimus sisäisen yhteistyön tarpeesta ja roolista suurten organisaatioiden turvallisuustoiminnassa. Helsinki, VTT. 118 s. + liitteet.
- Levä, K. 2003. Turvallisuusjohtamisjärjestelmien toimivuus: vahvuudet ja kehityshaasteet suuronnettomuusvaarallisissa laitoksissa. Helsinki, Turvatekniikan keskus. 163 s. + liitteet.
- Siiki, P. 2002. Työturvallisuuslainsäädäntö. Työnantajan ja työntekijän velvollisuudet ja oikeudet. Helsinki, Edita Prima Oy. 179 s.
- BS 8800. 2004. Occupational health and safety management systems – Guide. London, British Standards. 70 s.
- OHSAS 18001:fi. 2007. Työterveys- ja työturvallisuusjohtamisjärjestelmät. Vaatimukset. 3. painos. Helsinki, Suomen Standardisoimisliitto SFS. 54 s.
- OHSAS 18002:fi. 2003. Ohjeita OHSAS 18001:n soveltamiseksi. 2. painos. Helsinki, Suomen Standardisoimisliitto SFS. 52 s.
- Sosiaali- ja terveysministeriö: www.stm.fi
- Työsuojeluhallinto: www.tyosuojelu.fi
- Turvatekniikan keskus: www.tukes.fi
- Työturvallisuuskeskus: www.ttk.fi
- Työterveyslaitos: www.ttl.fi
- Työsuojelutietopankki: <http://www.tyosuojelutietopankki.fi>

Viisi työsuojelun vastuualuetta

Etelä-Suomen aluehallintoviraston

Työsuojelun vastuualue
Siltasaarencatu 12 A, PL 46
00531 Helsinki
puh. 020 636 1040
tyosuojelu.etela@avi.fi

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston

Työsuojelun vastuualue
Uimalankatu 1, PL 272
33101 Tampere
puh. 020 636 1060
tyosuojelu.lansi@avi.fi

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston

Työsuojelun vastuualue
Albertinkatu 8, PL 229
90101 Oulu
puh. 020 636 1020
tyosuojelu.pohjoinen@avi.fi

Lounais-Suomen aluehallintoviraston

Työsuojelun vastuualue
Linnankatu 39
20100 Turku
puh. 020 636 1050
tyosuojelu.lounais@avi.fi

Itä-Suomen aluehallintoviraston

Työsuojelun vastuualue
Vuorikatu 26 A
70100 Kuopio
puh. 020 636 1030
tyosuojelu.ita@avi.fi

Turvallisuusjohtaminen on osa työpaikan turvallisuuden jatkuvaa kehittämistä. Työpaikalla turvallisuustyö on osa päivittäistä työn tekemistä ja parantaa osaltaan työntekijöiden osaamista, sitoutumista, tuotannon laatua sekä tapaturmien torjuntaa.

Tämä opas perustuu Tampereen teknillisen yliopiston selvitykseen turvallisuuden johtamisesta kymmenessä yrityksessä sekä asiantuntijoiden näkemyksiin hyvistä työturvallisuusperiaatteista ja käytännöistä.

Oppaan sisältö on tarkastettu vuonna 2007 toteutetun seurantatutkimuksen pohjalta. Turvallisuusjohtamisen periaatteet ovat säilyneet samanlaisina. Keinoista turvallisuustoiminnan jalkauttaminen ja liittäminen osaksi työsuoritusta ovat lisääntyneet ja toiminnalla on saavutettu tuloksia.

Julkaisutilaukset:

LSSAVI

Työsuojelun vastualueiden tukipalveluyksikkö
PL 272, 33101 Tampere

- puhelimitse arkipäivisin klo 9–15
numeroista 040 178 1510 ja 040 178 1515
- sähköpostilla: tyosuojelu.julkaisumyynti@avi.fi
- verkkokauppa: www.tyosuojelu.fi/julkaisumyynti

ISBN 952-479-006-8

ISSN 1456-257X

www.tyosuojelu.fi